

ЛЕСЯ УКРАЇНКА У СИСТЕМІ ПАРАДИГМИ КУЛЬТУРОЛОГІЧНО-ОСВІТНІХ ВИМІРІВ

Романа Михайлишин,

методистка Педагогічного коледжу, асистентка кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)

Валентина Даньшова,

викладачка-методистка вищої категорії ДВНЗ «Київсько-механічний технологічний коледж» (м. Київ, Україна)

На основі вивчення культурологічно-освітніх вимірів творчості Лесі Українки дослідження пов'язане із пошуком інноваційних засобів системного вдосконалення формування культурологічної компетентності студентів на основі досягнень герменевтики та психолінгвістики. Дана проблема розглядається як парадигма творення гуманітарної безпеки суспільства, важливим чинником якої є культурологічна складова, що формується як філософсько-психологічний код слова. На прикладі аналізу ролі текстів Лесі Українки як системи естетичних, психолінгвістичних смислів системно аналізується роль тексту у філософсько-екзистенційному відтворенні моделі епохи початку ХХІ століття.

Ключові слова: *культурологічна компетентність, культурологічний світогляд, дискурс, синергія слова, філософсько-психологічний код слова, мистецтво спілкування, культурологічне середовище, архетип твору.*

Based on the study of cultural and educational dimensions of Lesya Ukrainka's work The research is connected with the search for innovative means of systemic improvement of the formation of speech competence of students based on the achievements of hermeneutics and psycholinguistics. This problem is considered as a paradigm for the creation of the humanitarian security of society, an important factor of which is the cultural-cultural component formed as a philosophical and psychological word code. An example of the analysis of the role of fiction as a system of aesthetic, psycholinguistic meanings systematically analyzes the role of text in the philosophical and existential reproduction of the model of the epoch of the beginning of the XXI century.

Key words: *culturological competence, cultural worldview, discourse, word synergy, philosophical and psychological word code, art of communication, culturological environment, archetype of the work.*

Інноваційні зміни сучасності стали визначальними у формуванні інноваційних змін сучасної освітньої парадигми. Система освітньо-філософських поглядів Лесі Українки найбільшою мірою співвіднесена із сьогоденням і закладає основи нових інноваційних шляхів розвитку духовно-культурологічної еволюції людства.

Мусимо визнати, що оновлення українського суспільства, як ніколи в історії вимагає народження інноваційних форм людської свідомості. Акад.І.Бех накреслив алгоритм формування духовно-екзистенційних основ особистості у системному відтворенні «від культури мислення до культури духовного переживання». У статті «Духовна особистість у контексті освітніх викликів» видатний учений І. Д. Бех наголошує: «Багатомірне відчуження людини від справжніх духовних цінностей призвело до кризових явищ, пов'язаних із занепадом духовно-моральних ідеалів, посиленням зла і насильства. Девальвація духовних цінностей суттєво вплинула на посилення тенденції зростання жорстокого індивідуалізму, прагматизму, зверхнього ставлення до інших людей та приниження їхньої гідності, зневаги до рідної культури та історико-культурних традицій» [1, с. 273].

На прикладі аналізу творчого доробку Лесі Українки можемо стверджувати, що сенсоутворюючий, культуротворчий, когнітивний і формотворчий потенціал художнього слова, котре функціонує у художньому тексті, закорінений у внутрішню сутність, не просто подає ту чи іншу інформацію, а найменші тони та півтони, відчуття та співпереживання. Світ мови через сприйняття художнього тексту дозволяє людині реалізувати внутрішньо-емоційну потребу у гармонійній цілісності навколишнього. Тільки цілісність художнього тексту є захисною оболонкою для психо-емоційного сприйняття людиною світу.

Про це явище взаємопроникнення світу людської індивідуальності та світу навколишнього соціуму писав Г. Гадамер у праці «Про вклад поезії у пошук Істини». Фундаментальна духовно-екзистенційна ситуація людини у світі, як слушно зауважував Г. Гадамер, нині для нас відкривається через категоризацію та осмислення світу, його духовне обживання. Твори Лесі Українки є безцінним матеріалом для формування когнітивних навичок студентів.

В інноваційній системі сучасної освіти модель єдності навчального, виховного і розвиваючого начала набуває щораз

актуальнішого звучання. Зважати на це потрібно з кількох причин. По-перше, широкий погляд на сучасну науку, з урахуванням усіх можливих її параметрів, дозволяє шукати механізми зародження, розвитку і функціонування системи взаємозв'язків комунікацій у системі сучасного соціуму.

Через пізнання ідейно-естетичної оцінки кожної конкретної ситуації викристалізовується модель діяльнісного впливу на формування виробничих взаємин у навчальному, а згодом і у виробничому колективі, коли кожний студент повинен знайти себе у системі майбутньої професійної діяльності.

Синхронність аналізу дозволить виділити актуальні нині грані досліджуваного явища, а діахронність – із різноманітних проявів явища ті конструктивні ознаки, які повторюються у різні епохи. Врешті, філософія текстів Лесі Українки мусить опиратися до найновіші досягнення сучасної гуманітарної науки хоча б тому, що у даній системі наукові знання складаються в одну, досить цілісну картину світу. Це й не дивно: адже предметом філософії та психології та педагогіки є найзагальніші, універсальні, так звані «вічні» буттєві проблеми; натомість суть інноваційних навчальних методів становить перевірені, твердо встановлені факти.

Когнітивний компонент відображає систему багатовекторного розвитку людської індивідуальності. У системі діяльнісного мислення розробляється система взаємодії конкретного і загального, співвіднесення умовності форми і системної індивідуалізації.

Знання основ культури, моралі, етики – важлива умова функціонування когнітивного компоненту у системі культурологічної компетентності. Процес професійної підготовки сучасного фахівця в контексті нашого дослідження ми розуміємо як шлях творчого осмислення і засвоєння реципієнтом смислів і цінностей культурологічних текстів (у даному випадку текстів Лесі Українки), які обумовлюють превалювання культурологічних засадничих компонентів; сприяють не лише розвитку особистості, а і оптимізують та вдосконалюють психолого-педагогічні основи професійної підготовки, так як одним із завдань сучасної концепції розвитку освіти є забезпечення якості освіти на основі збереження його фундаментальності та відповідності актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства і держави.

Система когнітивного розвитку студента спирається на системні культурологічні досягнення і може бути у тісній взаємодії із інформаційною сферою. Важливим є вміння професіонала бачити загальну картину дійства і відповідно знаходити роль свого особистісного архетипу у загальній картині буття.

На прикладі аналізу текстів Лесі Українки можемо стверджувати, що власне дедуктивне усвідомлення тексту як холіцистичної єдності індивіда та світу дає можливість стверджувати, що власне текст є важливою культурологічною одиницею у системному поступі людства як культурологічної організованої спільноти, що дає можливість пізнати його потенціальні можливості у загальній креатосфері.

Література

1. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку. (Навчальний посібник). Київ: Академвидав, 2012. 234 с.
2. Братусь Б.С. Аномалия личности. М., 1988. 298 с.
3. Кремень В. Філософія національної ідеї: людина, освіта, соціум. К., 2007. 576 с.
4. Леся Українка. Вибране. К., 1981. 234 с.
5. Рубінштейн С.А. Проблемы общей психологии. М. 1976, с. 373.
6. Сухомлинський В. Сто порад учителеві. К., 1988. 302 с.
7. Тищенко В. Викладач вищої школи: феномен професії. Львів: Сполом, 2006. 398 с.

УДК 378.091.2-051:37.091.2

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА-ФІЛОЛОГА (У КОНТЕКСТІ ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ)

Оксана Мороз,

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри української філології Маріупольського державного університету (м. Маріуполь, Україна)

У статті вивчено питання розвитку мовної особистості студента-філолога через призму творів Лесі Українки. Установлено, що мовні навички майбутніх філологів щодо лексики за походженням на основі творів поетеси формуються за допомогою таких методів: текстоцентричний, дослідницький, проектування.